

Jan Paul Spoor

Hallelujah

‘Loof de HEERE, want Hij is goed, want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig’.

Psalm 118

Psalm 118 begint en eindigt met dezelfde zin: *‘Loof de HEERE, want Hij is goed, want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig’*. Deze zin is de belangrijke slotconclusie van het proces dat hieraan voorafging. Het is niet zo maar het begin en het einde van de psalm. Laten we dit eens nader bekijken. Ten eerste is het zo dat de psalm deel uitmaakt van het:

Halleel

In de Joodse Pesachviering neemt het Hallel of Hallél (spreek uit: Halil) een prominente plaats in. Het is een Hebreeuws woord, dat 'juichen', 'lofzingen' betekent (ter ere van een koning of van God). Het woord 'Halleluja' is hiervan afgeleid.

Het Hallel is tevens een groep psalmen. Er is

- het 'Egyptische hallel', dit omvat psalm 113-118.
- het 'Groot-hallel', dit bestaat uit de psalmen 120-136 ¹.

¹ Sommigen zeggen met betrekking tot het 'Groot-hallel' dat deze beperkt is tot Psalm 136 en sluiten Psalm 135 daarbij in en weer anderen betrekken ook de zogenaamde bedevaartslieden daarbij (Ps. 120 - 134).

Psalm 113-118 werden in de tijd van de Heere Jezus bij allerlei plechtigheden, feesten en erediensden gereciteerd (voorgedragen). Dit gebeurde bijvoorbeeld bij de drie pelgrimsfeesten: Pesach, Wekenfeest en het Loofhuttenfeest, maar ook bij de nieuwe maan en het feest van de tempelinwijding. Het zingen van de lofzang was een speciale dienst van de Levieten (2 Kron. 7:6; Ezra 3:11).

Bij het Pascha werden ze gezongen tijdens het slachten van de offerlammeren in de tempel, in de namiddag van de voorbereidingsdag op het Pascha, en ook later thuis bij de viering tijdens de Paasnacht. De psalmen 113 en 114 werden *voor* de maaltijd gezongen, vlak *voor de tweede beker* wijn. De psalmen 115-118 werden gezongen *na* de maaltijd, *voor de vierde beker* wijn. Begrijpen we nu het gebed van de Heere Jezus beter, als Hij zegt: Laat deze beker aan Mij voorbijgaan? Dit wordt o.a. vermeld in het evangelie naar Markus (14:26), waar staat dat Heere Jezus en het gezelschap waarmee Hij het 'Laatste Avondmaal' (zoals het wel wordt genoemd) had gegeten, na het beëindigen van de lofzang opstond en naar buiten ging.

Het is dus een:

Feestlied na verlossing

Tijdens het Pascha wordt de vraag gesteld: 'Waarom is deze nacht anders dan alle andere nachten?' De dag was al anders geweest, want de hele dag was de moeder bezig geweest het huis schoon te maken: alle zuurdeeg moest weg. In de middag waren de paaslammetjes geslacht. En nu is het zover: 'Waarom is deze nacht anders dan alle andere nachten en waarom eten wij ongezuurd brood en bittere kruiden...?'

Dan wordt aan tafel aan de kinderen het verhaal verteld van de uittocht uit Egypte (Ex. 13:8). 'In alle huizen van de Egyptenaren was een dode. Dat was Gods straf op de zonde. En je weet wel dat ook wij als ouders zonde doen, je ziet wel dat wij niet volmaakt zijn. Wij hebben ook straf verdiend. Maar wat deed Jahweh, de God van het verbond? Hij ging aan de huizen van de Israëlieten voorbij, ja, Hij spaarde onze huizen. Dat was vanwege het bloed op de deur, het bloed van dit lammetje. Dat werd onze redding, zo goed was God'. *'Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet omgekomen zijn, dat Zijn barmhartigheid niet opgehouden is! Nieuw zijn ze, elke morgen; groot is Uw trouw!'* (Klaagl. 3:22-23). Het Pascha is het feest van de verlossing.

Ook de Heere Jezus wilde heel graag dit feest vieren met Zijn discipelen. Hij had speciale voorzorgsmaatregelen getroffen. Twee van hen had Hij op pad gestuurd, die zouden onderweg iemand tegenkomen die hen naar een zaal zou brengen; het is allemaal wat geheimzinnig. Mattheüs vertelt: *'Ga de stad in naar die-en-die en zeg tot hem: De Meester zegt: Mijn tijd is nabij; bij u zal Ik het pascha houden met Mijn discipelen'* (Matt. 26:18). De Heere Jezus wilde ongestoord het Pascha vieren met de discipelen. Hij vond het belangrijk dat Hij in alle rust bij hen kon zijn, voordat het rumoer van de nacht losbrak. Waarom wilde Hij dit zo graag? Het was Zijn afscheidsmaaltijd. Zeker, maar Hij wilde hen op het hart binden dat wat er die nacht gebeurde geen speling van het lot was, maar het werk van God. Hij wilde speciaal tijdens de maaltijd vertellen dat het ging om Gods grote daden tot redding van Zijn volk. Hij wilde laten zien dat Zijn sterven hun het leven gaf.

Lukas vertelt dat de Heere Jezus zei: *'Ik heb vurig begeerd dit Pascha met u te eten'* (Luk. 22:15). Hij wilde het Avondmaal gaan instellen. Hij wilde graag dat ze begrepen dat Hij ging *lijden* om hen te verlossen. En na de instelling van de maaltijd van het nieuwe verbond brak de nacht aan, waarin de Heere Jezus het allemaal ging waar maken: *'(...) zij gingen naar buiten naar de Olijfberg'* (Matt. 26:30). Maar voor die uittocht zongen ze de lofzang, de psalmen 113-118. In heel Jeruzalem klonken die psalmen, maar als Christus ze zingt klinken ze anders. Het gaat om *Hem*, Hij gaat ze vervullen. Nadat aan het begin van het Pascha de psalmen 113 en 114 hadden weerklonken, zongen ze nu vlak voor het vertrek samen de psalmen 115 tot 118 (Matt. 26:30; Ps. 22:23; Hebr. 2:12). En Christus zong. Hij zong Zijn psalmen.

Psalmen van het Pascha

In psalm 113 wordt de naam van de Heere geprezen overal op aarde, omdat Hij neerziet op de aarde en de geringe opricht uit het stof om hem te verhogen en te laten zitten in een hoge positie, en hun die geen hoop hadden blijdschap te schenken. Het is de weg van het heil. In psalm 114 schrikken de zee en de bergen voor het aangezicht van de HEERE, omdat Hij is opgestaan om Zijn volk te verlossen.

Psalm 115 begint met de woorden: *'Niet ons, HEERE, niet ons, maar geef Uw Naam eer'*. De Heere Jezus zocht niet Zijn eigen eer, maar die van de Vader (Joh. 8:50). Hij zei ook: *'Moge evenwel niet Mijn wil, maar de Uwe gebeuren'* (Luk. 22:42). Hij zingt in psalm 115:17 over de volmaakte verlossing: *'De doden zullen de HEERE niet prijzen, evenmin al wie in de stilte neergedaald zijn'*. Maar Hij gaat sterven, opdat mensen zullen kunnen leven. Hij daalt in het graf om de macht van de dood te

verbreken. In het stille graf zingt niemand Gods lof. Maar Hij zal het graf openbreken en leven schenken. Het danklied voor God zal blijven klinken. 'Wij', zo zegt psalm 115:18, *'zullen de HEERE loven, van nu aan tot in eeuwigheid'*. Het gaat om de wil van de Vader. Christus wilde gehoorzaam zijn; maar Hij schrikt terug en wordt benauwd. Maar Hij gaat door om de gelovigen na Zijn opstanding te laten zeggen, vanaf het ogenblik van de definitieve verlossing: 'Heen te gaan en met Christus te zijn is verreweg het beste' (Fil. 1:23).

Er is huiver als Hij psalm 116:3 moet zingen: *'Banden van de dood hadden Mij omvangen, angsten van het graf hadden Mij getroffen, Ik ondervond benauwdheid en verdriet'*. Hij moest Gethsemane meemaken. Het was een vreselijke weg, de weg van het kruis. Maar Zijn bloed was het bloed van het nieuwe verbond, 'dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van hun zonden'. Deze nacht opent een heel nieuw perspectief. Wereldwijd zullen mensen bij dit nieuwe verbond horen. Hij zal ons brengen naar de nieuwe stad van God, om de wijn nieuw te drinken (Matt. 26:29), en een nieuw lied aan te heffen (Ps. 22; Hebr. 2:12).

Hij zong ook psalm 117: *'Loof de HEERE, alle heidenvolken; prijs Hem, alle natiën. Want Zijn goedertierenheid is machtig over ons; de trouw van de HEERE is voor eeuwig'*. Is dit het middelste hoofdstuk van de Bijbel? De uitwerking van psalm 118 moet nog werkelijkheid worden voor het volk. Groot is Uw trouw, tot in eeuwigheid. Paulus gebruikt psalm 117 om aan te tonen dat het heil zich uitstrekt tot de volken (Rom. 15:11).

Heeft de Heere Jezus deze psalmen meegezongen? Ja, Hij leefde in het Woord van de Vader. Hij had al eerder psalm 118 aangehaald (Matt. 21:33-42), omdat die aangeeft hoe Zijn volk Hem verwerpt, maar ook hoe God Hem zal doen opstaan uit de dood. *'En toen zij de lofzang gezongen hadden, gingen zij naar de Olijfberg'*. Dit is Zijn uittocht. Het is voor Hem de weg van het lijden, maar Hij doet het om ons te verlossen. Wij vieten de verlossing door Christus; en wij zingen ook het 'Halleel'. Wij zingen die psalmen waarvan we nu weten dat ze zo'n diepe inhoud hebben. Het zijn de liederen waarmee onze Heiland de nacht in ging... voor u en voor mij. Hij gaf Zichzelf in de dood. Wat zegt dit sterven ons? Wat betekent die dood voor u? Er sterven zoveel mensen, maar wat zegt dit sterven u?

Bij het Pascha was de opdracht aan de Israëlieten: *'En op die dag moet u uw zoon vertellen: Dit gebeurt om wat de HEERE voor mij gedaan heeft, toen ik uit Egypte vertrok'* (Ex. 13:8). Bij het Avondmaal geldt dat nog steeds. Aangeraakt door Zijn liefde zeggen we tegen iedereen die het wil horen: 'Dit is wat de Heere Jezus voor mij heeft gedaan op het kruis. Hij is gestorven. Hij deed het voor mij, en Hij deed

het voor jou. Zijn dood geeft ons het leven, en daar zijn we Hem eeuwig dankbaar voor'.

Psalm 118

Er zijn nog een aantal dingen die we uit psalm 118 kunnen leren. Je kunt de psalm verdelen in pakweg drie delen:

1. het koor (vs. 1-4),
2. de voorzanger (vs. 5-23),
3. het koor (vs. 24-29).

1. Het koor

De verzen 1 tot 4 worden gezongen door het koor: *'Loof de HEERE, want Hij is goed, want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig. Laat Israël toch zeggen: Zijn goedertierenheid is voor eeuwig. Laat het huis van Aäron toch zeggen: Ja, Zijn goedertierenheid is voor eeuwig. Laten wie de HEERE vrezen, toch zeggen: Ja, Zijn goedertierenheid is voor eeuwig'.*

Het zijn dezelfde personen, die in psalm 115 ertoe worden opgewekt om op Jahweh te vertrouwen. Zij worden nu ertoe opgewekt de HEERE te prijzen. De moeilijkheden zijn voorbij.

2. De Voorzanger

Vanaf vers 5 begint de voorzanger te zingen. Als Voorzanger zingt Christus over de moeilijkheden die Hij heeft ondervonden. Hij heeft gemerkt dat Hij Zijn vertrouwen op God kan stellen.

Vers 5-9. *'Uit de benauwdheid heb ik tot de HEERE geroepen, de HEERE heeft mij verhoord en in de ruimte gezet. De HEERE is bij mij, ik ben niet bevreesd. Wat kan een mens mij doen? De HEERE is bij mij, te midden van wie mij helpen, daarom zie ik neer op wie mij haten. Het is beter tot de HEERE de toevlucht te nemen dan op de mensen te vertrouwen. Het is beter tot de HEERE de toevlucht te nemen dan op edelen te vertrouwen'.*

Er is een lied dat zegt: 'Wij willen ons U toevertrouwen, wij kunnen zonder U niet gaan'. En hebben we in de afgelopen jaren Hem niet vaak leren kennen als een barmhartige Vader, als het wel eens moeilijk was? We hebben ondervonden dat je beter bij de Heere kunt schuilen dan op mensen te vertrouwen. Vers 6 wordt aangehaald in Hebreëën 13:6. In vers 5 van dat hoofdstuk wordt eerst gezegd: '*Ik zal u geenszins begeven en u geenszins verlaten*'. De Heere Jezus is met ons alle dagen (Matt. 28). Wat er ook gebeurt, Hij is aan onze zijde en we hoeven niet bang te zijn voor mensen.

Vers 10-18. '*Alle heidenvolken hadden mij omringd; in de naam van de HEERE heb ik ze neergehouden! Zij hadden mij omringd, ja, zij hadden mij omringd; in de naam van de HEERE heb ik ze neergehouden. Zij hadden mij omringd als bijen, zij zijn uitgedoofd als een doornenvuur; in de Naam van de HEERE heb ik ze neergehouden! Zeer hard had u mij weggestoten, zodat ik bijna viel, maar de HEERE heeft mij geholpen. De HEERE is mijn kracht en mijn psalm, want Hij is mij tot heil geweest*'. In Exodus 15:2 zingen de Israëlieten dit vers ook, als ze op de andere kant van de oever staan. Ze hebben het erg benauwd gehad. In de toekomst zal Israël dit weer zingen (Jes. 12:2).

'In de tenten van de rechtvaardigen klinkt luide vreugdezang, een lied van verlossing: De rechterhand van de HEERE doet krachtige daden, de rechterhand van de HEERE is hoogverheven, de rechterhand van de HEERE doet krachtige daden. Ik zal niet sterven maar leven, en ik zal de werken van de HEERE vertellen. De HEERE heeft mij wel zwaar gestraft, maar aan de dood heeft Hij mij niet overgegeven'.

Er is binnenshuis een lied van overwinning. Het wordt nog niet gehoord in de wereld. Het is bekend bij de rechtvaardigen in hun tenten, maar er is hoop. Nu is het nog in de tenten, maar spoedig zullen de poorten opengaan. Gods rechterhand zal grote daden doen en zal Hem verhogen, Die Zichzelf heeft vernederd en gehoorzaam was tot in de dood (Fil. 2:8-9).

Vers 19-21. '*Doe de poorten van de gerechtigheid voor mij open, daardoor zal ik binnengaan, ik zal de HEERE loven. Dit is de poort van de HEERE, daar zullen de rechtvaardigen door binnengaan. Ik zal U loven, omdat U mij verhoord hebt en mij tot heil geweest bent*'.

Israël wacht nog op dit moment. Wij mogen weten dat wij de verlossing hebben gekregen door Zijn bloed en dat wij mogen naderen in Gods tegenwoordigheid.

Vers 22-23. '*De steen die de bouwers verworpen hadden, is tot een hoeksteen geworden. Dit is door de HEERE geschied, het is wonderlijk in onze ogen*'. De Heere Jezus is verworpen. Maar in de toekomst zal dit lied gezongen worden door Zijn

volk. Ze zullen erkennen dat ze dit hebben gedaan en zullen in verwondering kijken naar Hem, Die daar binnentreedt. Christus wist dat ze Hem zouden verwerpen en Hij waarschuwde de bouwers (Matt. 23:42). Wij mogen nu al in bewondering naar Hem opzien. Het is wonderlijk in onze ogen dat Hij ons zoveel trouw bewijst. Hij heeft het gedaan. Het is allemaal van Hem uitgegaan.

3. Het koor

Vanaf vers 24 tot het einde van de psalm zingt het koor weer. We horen het zingen: *'Dit is de dag die de HEERE gemaakt heeft, laten wij op deze dag ons verheugen en verblijd zijn'*.

Dit is de dag die de HEERE gemaakt heeft. Als de psalmdichter die woorden uitspreekt, denkt hij daarbij niet aan een dag die voor ons als christenen speciaal is. Maar hij denkt wel aan een heel bijzondere dag, een dag die eruit springt, een dag met een bijzondere betekenis. Een dag in het midden, en de andere dagen staan daar als het ware omheen. Eén ding heeft deze dag wel met alle andere dagen gemeen. Want net als andere dagen is het een dag die de HEERE heeft gemaakt. Hij maakt de dagen, en Hij geeft de dagen. Elke dag die wij leven is een dag die wij ontvangen door Zijn gunst, die we mogen omarmen als een dag om te leven tot eer van God.

Israël wist: de mens leeft dágen (Gen. 47:9, 28; Pred. 6:12). Maar het is God die de dagen geeft. En zo geeft God ons ook déze dag. Een dag, waarop de zon is opgegaan, en waarop we wakker werden om ons te richten op een nieuw begin en te leven in het licht dat God over ons laat schijnen. In die zin is deze dag toch, evengoed als elke dag die we leven, een bijzondere dag.

God geeft de dagen. Maar nu zouden we ons kunnen afvragen, waarom God ons eigenlijk *dagen* geeft. Een vraag, waar je niet elke dag bij stil staat, maar die je nu juist eens zou kunnen stellen. Waarom geeft God ons dagen? Waarom geeft God ons tijd? Ik denk dat je op die vraag mag antwoorden: Nou ja, niet zomaar, niet zomaar zonder doel of zonder zin, maar God geeft de dagen, omdat Hij bij ons wil zijn. Omdat Hij met ons in een band van liefde wil leven. Omdat Hij niet zonder ons wil gaan, in de verwachting dat wij niet verder willen zonder Hem. Daarom geeft God ons de dagen. Daartoe heeft God hemel en aarde geschapen. Daartoe is God ook *God* en daartoe is de mens *mens*. En de mens is werkelijk mens, als in zijn leven op aarde de liefde van God wordt weerspiegeld.

Dit is de dag die de Heere gemaakt heeft. Welke dag bedoelt de psalmdichter eigenlijk? Nu, ik denk dat hij het ten diepste heeft over de dag die ten grondslag ligt aan al onze dagen. Over het feit dat God het licht over ons heeft doen opgaan. De

dag die zich manifesteert in bijzondere dagen, zoals bijvoorbeeld: Je geboortedag, de dag van je bekering, of vul maar in! Ja, de dag die God gemaakt heeft, die zie je op bijzondere wijze in bepaalde dagen die God heeft gegeven. Voor Israël zal deze dag een dag van overwinning zijn, de dag van de verlossing, de dag van de begroeting van de Messias. De centrale dag waarop alles goed zal komen. Op die dag zal de zegen en de voorspoed komen.

Dit is de dag die de Heere gemaakt heeft. En in het licht van die dag staat nu elke dag die wij ontvangen. Alle dagen die vanaf vandaag zullen volgen, staan in relatie tot deze ene, heel bijzondere dag. Maar daarbij moet je nooit vergeten: het is de dag die de Heere gemaakt heeft. En omdat de psalmdichter deze dag kent, roept hij zichzelf en ook ons ertoe op verblijd te zijn. En ik hoop dat wij dat ook zullen doen in de dagen die voor ons liggen, dat we zullen juichen en ons zullen verheugen. Nee, niet in de eerste plaats over onszelf en hoe geweldig wij wel zijn, maar over Hem en over hoe groot Zijn goedertierenheid over ons is. Dat we liederen zullen zingen, zoals Mozes zong en zoals ook Mirjam heeft gezongen op de oever aan de andere kant van de zee.

De psalmdichter kan op grond van deze ene dag bidden: 'Och HEERE, breng toch heil'. Dit is de verlossing uit de benauwdheid; te weten en te verwachten dat, als het eens donker en moeilijk wordt in ons leven, de Heere met Zijn ontferming ons nabij wil zijn. En dat Hij ruimte schept waar wij vastzitten, dat Hij een weg baant waar wij geen weg meer zien om te gaan. Laten wij steeds bedenken: *'Zijn barmhartigheden houden niet op, elke dag zijn zij nieuw, groot is Zijn trouw!'*

Vers 25. 'Och HEERE, breng toch heil; och HEERE, geef toch voorspoed.' De dichter bidt om voorspoed. Dat is niet opdat we heel rijk zouden worden, maar dat we ons geweldig rijk zouden wéten, rijk in het vertrouwen op Hem Die Zichzelf een Bondgenoot heeft getoond. De psalmdichter bidt om dit alles, omdat hij afweet van de komst van de Heere als het doel waar elke dag op gericht is, als het teken waarin iedere dag voor hem staat. Er kan geleefd worden met verwachting. Ik bid dat wij zo leven. Dat wij een zegen mogen zijn voor anderen, omdat wij gezegend zijn. Ja, Hij heeft ons gezegend om elkaar tot zegen te zijn.

Vers 26. *'Gezegend wie komt in de Naam van de HEERE! Wij zegenen u vanuit het huis van de HEERE'*.

Voor Israël is het nu nog niet zover. Ze hebben het wel gezongen en ze zingen deze psalmen nog steeds; en toen de Heere Jezus naar Jeruzalem trok, zongen de menigten: *'Hosanna voor de Zoon van David! Gezegend Hij Die komt in de Naam van de Heere! Hosanna in de hoogste hemelen!'* (Matt. 21:9). Maar in Mattheüs

23:39 moest Hij al verzuchten: *'Jeruzalem, Jeruzalem... Ik zeg u: u zult Mij van nu aan geenszins zien, totdat u zegt: 'Gezegend Hij Die komt in de Naam van de Heere'.*

Vers 27. *'De HEERE is God, Hij heeft ons licht gegeven'.*

Het zal nog een korte tijd duren voordat die dag aanbreekt voor hen en het licht van de Zon der gerechtigheid zal stralen. Ja, Hij is werkelijk de Vader der lichten, *'bij Wie geen verandering is of schaduw van omkering'.* Voor ons als we Hem kennen geldt dit nu al, maar eenmaal ook voor het volk Israël.

'Bind het feestoffer vast met touwen tot aan de horens van het altaar'.

Toen ze deze woorden gezongen hadden, vertrokken de Heere Jezus en Zijn discipelen naar de Olijfberg. Wat een gedachte!

Vers 28. *'U bent mijn God, daarom zal ik U loven; mijn God, ik zal U roemen'.*

Deze psalm wacht nog op zijn uiteindelijke vervulling en dan zal Israël dit definitief kunnen uitroepen en werkelijk feest kunnen vieren.

Vers 29. *'Loof de HEERE, want Hij is goed, want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig'.*

Dit is de tekst aan het begin en het einde van de psalm. Een werkelijk prachtige tekst, als we terugkijken op de hele psalm. We komen steeds weer bij de Heere Jezus en Zijn grote werk terug, als we de Bijbel lezen. Wij mogen Hem steeds prijzen vanwege Zijn liefde, goedheid en trouw. Moge Hij dat steeds in ons leven bewerken.